

ISTORIE MEDIEVALĂ

1359 – AN AL CREĂRII SAU AL TRANSMUTĂRII MITROPOLIEI UNGROVLAHIEI?¹

RADU ȘTEFAN VERGATTI*

În luna mai, luna florilor, din anul 1359, patriarhul oecumenic Calist I² și sinodul Bisericii Ortodoxe au răspuns prin două scrisori separate³ la solicitările repetate ale domnului Țării Românești, Nicolae Alexandru (1352-1364), care cerea mutarea sediului mitropoliei de la Vicina în reședința marilor voievozi de la Argeș⁴. Concomitent, se exprima și dorința ca mitropolitul din Vicina Iacint, de mai mult timp rezident de facto la curtea lui Nicolae Alexandru⁵, să fie recunoscut ca mutându-și sediul la Curtea de Argeș⁶. Solicitarea domnului Țării

---

¹ Unele dintre ideile din acest articol au fost expuse într-o formă inițială, succintă în R. Șt. Vergatti, *Noi opinii asupra datei înființării Mitropoliei Valahiei*, în „Almanahul Arhiepiscopiei Târgoviște, Târgoviște”, 2015, passim; idem, *Fondation et importance de la Métropole de l'Ungro-Valachie*, în „Revue Roumaine d'Histoire”, tome XLVIII, 2009, nos. 1-2, Janvier-Juin, p. 25-36 și au fost valorificate în două teze de doctorat conduse de mine, cea a preotului Daniel Gligore din Curtea de Argeș, în comisia sa fiind și dna. prof. univ. dr. Agnes Terezia Erich, precum și aceea a lui Radu Doru Șerban, din cadrul Episcopiei Giurgiului, în comisia căruia au fost părintele-profesor dr. Marin Vilciu și părintele-profesor dr. Constantin Pătuleanu. Consider că, în momentul de față, cercetarea este mai amplă, mai completă și, ca atare, poate cobori și corecta data de 1359 propusă inițial pentru înființarea Mitropoliei Ungrovlahiei. Cum niciodată o cercetare nu este încheiată, voi continua investigațiile în acest domeniu.

* Academia Oamenilor de Știință din România.

² Om de cultură, politician energic ce și-a pus talentul în slujba intereselor Bisericii Ortodoxe, patriarhul oecumenic Calist I a fost unul dintre prietenii apropiați ai basileului Ioan al V-lea Paleologul; Calist I a ocupat tronul patriarhal între anii 1350-1354 și apoi, în al doilea patriarhat între anii 1355-1369 (cf. V. Mochine, *Sv. Patrijarh Kalist i srpska tsrkva*, în „Glasnik srpske prav. tsrkve”, 27 (1946), p. 202 și urm.).

³ Textul scrisorilor, în fapt o Hotărâre sinodală și o scrisoare, în originalul în limba greacă și într-o traducere recentă în limba română, publicate în *Fontes Historiae daco-romanae/Izvoarele istoriei românilor*, vol. IV, *Scriitori și acte bizantine sec. IV-XV*, publ. de H. Mihăescu, R. Lăzărescu, N.-Ș. Tanașoca, T. Teoteoi, Ed. Academiei, București, 1982, p. 196-204 (în continuare va fi citat *Fontes*).

⁴ *Ibidem*.

⁵ *Ibidem*.

⁶ *Ibidem*.

Românești era într-un total îndreptățită. Ea se înscria în cerințele oficiale și în mentalitatea colectivă a oamenilor Evului Mediu. Se impunea ca întotdeauna alături de un monarh, indiferent de rang – împărat, rege, principe etc. – să stea un ierarh de rang corespunzător. Acesta din urmă oficia actul sacralizării, al mirungerii celui încoronat în momentul în care prelua tronul. Astfel, deținătorul puterii laice, temporale, devenea delegatul lui Dumnezeu, pe pământ, uns în fața mulțimii care asista la ceremonie. Era extrem de important ca actul să se efectueze cu fastul cuvenit, cu un ceremonial bine organizat, pentru a-i impresiona pe credincioșii, oameni simpli, veniți din locuințe modeste, care transmiteau de la gură la ureche cele văzute, auzite și reținute. Situația era identică aceleia de la curțile monarhilor din Constantinopol, din Belgrad, din Târnovo etc., precum și cu cea întâlnită în tot apusul Europei⁷.

Cum creștinismul la români a fost de sorginte populară, predicat din secolul I p. Chr. de apostolii Andrei și Filip⁸, acceptat și preluat de oamenii de rând și ceremonialul mirungerii s-a situat pe aceeași linie. El a fost o componentă religioasă a instituției imperiale romane, însușită în primul rând de mase. De aici, de jos în sus, la români, de la civilizația profunzimilor către vârfuri, a fost admis, cerut și impus acest act, care însoțea primirea tronului. Era o situație deosebită de aceea existentă la vecini – bulgari, unguri, sârbi etc. – dintr-un punct de vedere. Acolo, creștinismul și toate actele dependente de el se transmisera de sus în jos, de la monarh la mase, uneori prin forță și cu violență.

Pentru români, legătura cu credința creștină și cu biserica erau profunde, transmise de la o generație la alta, imposibil de șters, chiar în condițiile în care știința scrisului și cititului era extrem de puțin răspândită⁹.

Abia de la finele secolului al XII-lea și începutul celui următor au apărut informații scrise, continui, care, cuplate cu cele sporadice, anterioare, au arătat în mod peremptoriu existența creștinismului și a unei biserici la românii din nordul Dunării.

⁷ Cf. Ferdinand Lot, *La fin du Monde Antique et le début du Moyen Âge*, La Renaissance du Livre, Paris, 1938, p. 345-374; C. C. Giurescu, *Întemeierea mitropoliei Ungro-Vlahiei*, în „Biserica Ortodoxă Română”, LXXVII, 1959, p. 680 și urm.

⁸ Cf. Emilian Popescu, *Apostoliceitatea creștinismului românesc: Sfinții Apostoli Andrei și Filip în Dobrogea*, în *Creștinismul – sufletul neamului românesc*, ed. Agaton, Făgăraș, 2002, p. 11-24; idem, *L'origine apostolique du christianisme Roumain*, în *Istorie bisericească, misiune creștină și viață culturală, I, De la începuturi până în secolul al XIX-lea*, Editura Arhiepiscopiei Dunării de Jos, Galați, 2009, p. 9-27.

⁹ Pentru răspândirea științei scrisului și cititului în Europa Evului Mediu, v. R. Șt. Vergatti, *Populație. Timp. Spațiu. Privire asupra demografiei istorice universale*, Ed. Istros, Brăila, 2003, p. 117 și urm.; pentru spațiul românesc, v. P. P. Panaitescu, *Începuturile și biruința scrisului în limba română*, Ed. Academiei, București, 1965, passim; Ion Gheție, Alexandru Mareș, *Originile scrisului în limba română*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1985, passim.

Este bine știut că împăratul român¹⁰ Ioniță-Caloian (1197-1207) din fruntea Imperiului Româno-Bulgar a avut lângă el ierarhi și a purtat o corespondență densă cu un mare pontif, Inocențiu III (1198-1216)¹¹, care i-a recunoscut titlul și delegarea ca reprezentant al lui Dumnezeu pe pământ¹². Aceeași situație a fost și pentru urmașii lui Ioniță-Caloian. Și ei au căutat să aibă alături un înalt ierarh, care să le sanctifice ocuparea tronului, indiferent de teritoriul pe care-l preluaseră din Imperiul Româno-Bulgar după asasinarea lui Ioniță-Caloian la Salonic. Cel mai cunoscut succesori al acestuia a fost Boril (1207-1218). El s-a desprins însă de Biserica Catolică, cu pretenții de universalitate, determinând ca în final cea obediență lui și urmașilor săi să fie declarată rebelă¹³.

Despre un alt urmaș al lui Ioniță-Caloian, un Esclas, care stăpânea părți din Banat, fiind în conflict cu Boril¹⁴, cronicarul Henri de Valenciennes a scris că s-a însurat cu o fiică „naturală”¹⁵ a celui de-al doilea împărat latin din Constantinopol, Henri de Hainaut (1205-1216). El și-a păstrat însă credința în ortodoxie. Era firesc. În pofida unei alianțe matrimoniale cu caracter de contract politico-diplomatic, Esclas căuta să se apere prin Biserica Ortodoxă de ofensiva

¹⁰ Cronicarii francezi ai Cruciadei a IV-a, Geoffroy de Villehardouin, Robert de Clari (Cleri), Henri de Valenciennes arată totdeauna că împăratul Ioniță Caloian era român (*li Blakis, blas/blac*); cf. R. Șt. Vergatti (Ciobanu), *Les chroniqueurs français de la IVe croisade et les roumains de l'aire de la latinité orientale*, în „Nouvelles études d'histoire”, 7/1985, p. 157-176; R. Șt. Vergatti, *Români, Bulgari, Cumani și Tătari la Dunărea de jos în prima jumătate a secolului al XIII-lea*, în „Studii și Materiale de Istorie Medie”, nr. XXI/2003, p. 81-101.

¹¹ Numit ca laic Lotar, conte de Segni, a devenit papă sub numele de Inocențiu al III-lea; a fost un adevărat papă universal, deoarece a dominat întreaga Europă Occidentală, care atunci era inima lumii; în anul 1210 a înființat Ordinul Franciscanilor, iar în 1215 – Ordinul Dominicanelor, ambele cu sarcina de a înlocui ideea de sihăstrie cu aceea de misiune și predică; sub pontificatul său s-au desfășurat cruciada a IV-a (1202-1204), cruciada anti-maură, terminată prin lupta de la Las Navas de Tolosa (1212), „cruciada” anti-albigenză și s-a pregătit „cruciada copiilor”; în fine, la conciliul de la Laterano (11 noiembrie 1215) a reușit să condamne milenarismul susținut de Gioachino del Fiore (cf. Vintilă Horia, *Dicționarul papilor*, București, 1999, p. 106-109).

¹² Cf. K. R. von Höffler, *Die Walachen als Begründer des Zweiten bulgarischen Reiches des Asseniden, 1187-1257*, Sitzungsberichte des philos. Historischen Klasse der K. Akad. Der Wissenschaften, T. 95, 1879, p. 229-245.

¹³ Cf. R. Șt. Vergatti (Ciobanu), *Les chroniqueurs français...*, loc. cit., p. 165 și urm.

¹⁴ Cf. Henri de Valenciennes, *Histoire de l'empereur Henri à la suite de Geoffroy de Villehardouin «La conquête de Constantinople»*, publ. de Natallis de Wailly, Paris, 1882, p. 306-308, § 305.

¹⁵ *Ibidem*. Nu poate fi folosită, din păcate, ediția publicată de dna. Tatiana-Ana Fluieraru (Henri de Valenciennes, *Istoria despre împăratul Henric al Constantinopolului*, Editura Muzeului Literaturii Române, București 2015), fiind o îmbinare a unor traduceri în limba franceză contemporană făcute de erudiți. În acest ultim volum nu se redau și versurile originale în limba franceză, astfel încât orice comparație și exegeză a acestei traduceri este imposibilă.

catolicismului¹⁶. Mai mult, populația din zona stăpânită de Esclas era de confesiune ortodoxă, deci nu accepta confesiunea catolică.

Prin două scrisori, prima din anul 1228¹⁷, a doua din 14 noiembrie 1234¹⁸, pontiful Grigore IX (1227-1241)¹⁹ a amintit existența românilor creștini ortodocși („schismatici”) în zona „episcopiei cumane”. Cea de-a doua epistolă, adresată principelui co-regent Béla, viitorul rege al Ungariei Béla IV (1235-1270), a evidențiat mânia pontifului împotriva românilor („wolatti”)²⁰. Aceștia-i disprețuiau pe episcopii și arhiepiscopii „dreptcredincioși” (= catolici) și-i atrăgeau către credința lor de „schismatici” (= ortodocși) pe unii maghiari și pe „teutoni” (=sași), care până atunci locuiseră în Regatul Ungariei. Pontiful mai scria că românii și cei atrași de ei ajungeau la un fapt foarte grav: ascultau de „falșii” lor episcopi și arhiepiscopi²¹.

Textul scrisorii pontificale demonstrează pe de o parte existența unei populații românești, dense și bogate, care putea întreține o biserică „schismatică”

¹⁶ Cf. R. Șt. Vergatti (Ciobanu), *Les Chroniqueurs...*, loc. cit., p. 169 și urm. O dovadă a încercării de pătrundere a regalității maghiare îmbrăcată în haina prozelitismului catolic o constituie și rezultatele recente ale săpăturilor arheologice efectuate în Mănăstirea de la Igrăș (cf. Daniela Tănase, Gábor Bertók, Anita Kocsis, Balázs Major, *The location of Egres Cistercian monastery – Igrăș (Timiș County), in the light of recent geophysical research*, în „Ziridava”. Studia Archaeologica, 31, 2017, p. 229-240).

¹⁷ Cf. *Documente privitoare la istoria românilor culese de Eudoxiu de Hurmuzaki*, vol. I, 1: 1199-1345, ed. de N. Densușianu, București, 1887, p. 108-109 (în continuare se va cita *Hurmuzaki-Densușianu*); în această primă scrisoare din anul 1228, pontiful se adresează episcopului secuilor, cerându-i să trăiască în pace cu românii, căci „oare în biserica lui Christos nu s-a întâlnit lupul și cu mielul pe aceeași pășune? De ce nu s-ar întâlni și secuul cu cumanul și cu valahul?”.

¹⁸ *Hurmuzaki-Densușianu*, I,1, p. 132; *Documenta Romaniae Historica*, D. Relații între țările române, vol. I (1222-1456), Ed. Academiei, București, 1977, doc. nr. 9 din 14 noiembrie 1234, p. 20-21 (în continuare se va cita *DRH*).

¹⁹ Papa Grigore al IX-lea făcea parte din familia conților de Segni, fiind rudă cu Inocențiu al III-lea; s-a remarcat prin lupta împotriva împăratului Frederic al II-lea, încercând să asigure primatul Bisericii; prin bula „*Parens scientiarum*” a pus bazele organizării Universității din Paris, care a durat, în acea formă, până la revoluția din 1789; tot el a fost cel care a creat fundamentele Inchiziției, încredințând această instituție Ordinului Dominican (cf. Vintilă Horia, *op. cit.*, p. 110-111).

²⁰ *Hurmuzaki-Densușianu*, vol. I, 1, p. 132; *DRH*, D, vol. I, doc. nr. 9 din 14 noiembrie 1234, p. 20-21.

²¹ *DRH*, D, vol. I, doc. nr. 9 din 14 noiembrie 1234, p. 20-21: „După cum am aflat, în episcopatul cumanilor sunt niște oameni care se numesc români, care, deși după nume se socot creștini, îmbrățișând diferite rituri și obiceiuri într-o singură credință, săvârșesc fapte ce sunt potrivnice acestui nume. Căci, nesocotind biserica romană (catolică, n.n.), primesc toate tainele bisericești, nu de la venerabilul nostru frate episcopul cumanilor, care e diecezan al aceluia ținut, ci de la niște pseudoepiscopi, care țin ritul grecilor (ortodox, n.n.), iar unii, atât unguri, cât și teutoni, împreună cu alți dreptcredincioși din regatul Ungariei, trec la dânșii ca să locuiască acolo și astfel, alcătuiind un singur popor cu pomeniții români, nesocotindu-l pe acesta, <pe episcopul cumanilor>, primesc sus-numitele taine spre marea indignare a dreptcredinciosilor și spre o mare abatere a credinței creștine.”

(ortodoxă) și, pe de altă parte, o forță politică importantă aliată cu instituția ecleziastică de rit oriental.

Documentele externe ulterioare, care se referă la viitorul spațiu al Țării Românești, confirmă și întăresc aceste teze.

Astfel, atunci când, în 1241, pământul viitoarei Ungrovlahii a fost străbătut de armatele tătare comandate, acestea au întâlnit aici formațiuni politice românești. Cronicarul persan Rășid od-Dîn a consemnat că aceștia au fost înfrunțați de voievodul român numit Mișelav²². O știre similară a consemnat-o cronicarul orășean francez Philippe Mouskée. El a scris că din zona Dunării au sosit „des bonnes nouvelles”, în sensul că „le roi de Blaquie” i-a înfrânt pe tătari²³.

Cu toate că nu au putut fi identificați precis conducătorii politici la care se referă cei doi cronicari, știrile oferite de ei fiind vagi, completează lanțul datelor despre organizarea politică a românilor în secolul al XIII-lea și al bisericii acestora.

La 2 iunie 1247, regele Béla IV a semnat o diplomă către Rembald, magistrul ordinului cavalerilor ospitalieri. În ea se pomenesc „bisericele clădite și care se vor clădi în țările sus-zise”...²⁴. Prin „țările sus-zise” regele a înțeles cnezatele lui Ioan și Farcaș și voievodatele lui Litovoi și Seneslau. Voievodatul lui Seneslau se bucura de un regim aparte, având o autonomie mult mai largă. Așadar și biserica de acolo, actuala zonă Muscel-Argeș, beneficia de un statut aparte. Teza, avansată anterior pe temeiul logicii istorice, se bazează și pe descoperirile arheologice făcute la Curtea de Argeș²⁵. Acolo, sub fundațiile Bisericii Domnești cu hramul Sf. Nicolae au fost descoperite vestigiile unei biserici mici, o capelă, cu plan triconc, evident aparținând confesiunii ortodoxe²⁶. Prin plan, tehnica de construcție, obiectele de cult și monede se demonstrează că această primă biserică poate fi datată ca existând spre mijlocul secolului al XIII-lea²⁷, când voievodul Senselau era pomenit în diploma regelui Béla IV.

²² Cf. Aurel Decei, *Invazia tătarilor din 1241/42 în ținuturile noastre după Djāmi' ot-Tevārīkh a lui Fāzl ol-lāh Rāšīd od-Dīn*, în idem, *Relații româno-orientale*, culegere de studii, Ed. Academiei, București, 1978, p. 193-208.

²³ Cf. R. Șt. Vergatti (Ciobanu), *Știri despre români la Philippe Mouskées, cronicar francez din sec. al XIII-lea*, în „Muzeul Național”, III/1976, p. 255, N. 58.

²⁴ *DRH B, Țara Românească*, vol. I, București, 1966, p. 8.

²⁵ Cf. Virgil Drăghiceanu, *Curtea Domnească din Argeș. Note istorice și arheologice*, în B.C.M.I, X-XVI București, 1917-1923, p. 52 și urm.; Idem, *Jurnalul săpăturilor din curtea domnească a Argeșului*, în B.C.M.I, X-XVI București, 1917-1923, p. 138; Grigore Ionescu, *Curtea de Argeș. Istoria orașului prin monumentele lui*, Fundația pentru Literatură și Artă „Regele Carol II”, București, 1940, p. 13-14; idem, *Istoria arhitecturii în România*, vol. I, București, 1963, p. 125-128; Nicolae Constantinescu, *Curtea de Argeș (1200-1400): Asupra începuturilor Țării Românești*, București, 1984, passim (ultimul autor nu relevă noutăți).

²⁶ *Ibidem*.

²⁷ *Ibidem*.

Este foarte probabil, aproape sigur, ca în acea biserică situată lângă reședința voievodului, să fi slujit un ierarh, un arhiepiscop sau un episcop dintre aceia pomeniți în scrisoarea pontifului Grigore IX. Din păcate nu s-a păstrat numele niciunui ierarh din acea epocă de început a Bisericii Ortodoxe din Ungrovlahia.

Existența bisericilor, explicit a preoților români, în spațiul extracarpatic, au consemnat-o izvoarele și în momentul când s-a pomenit participarea megalovlahiților, a românilor, în anul 1259, la acțiunea de ajutorare a lui Mihail al II-lea Anghelos²⁸. Tot despre biserici și preoți ai românilor în spațiul carpato-dunăreano-pontic s-a amintit când a fost vorba despre nordul Dobrogei. Am pus astfel problema deoarece în izvoarele externe se precizează că la începutul secolului al XIV-lea, în primii ani ai domniei lui Basarab I Întemeietorul (1310-1352), marile porturi din Dobrogea septentrională și hinterland-urile lor erau integrate în Țara Românească. Astfel, Aboulfedda a scris în „Geografia” sa că în anul 1320 portul Isaccea (Sa’accdji) se găsea în Aloulak²⁹, adică în Țara Românească. Știrea a fost confirmată pentru anul 1330 de călătorul Ibn Battuta. El s-a referit la același port, precum și la Babadag (Baba-saltik)³⁰. La rândul său, cartograful iudeu Angelino Dulcert sau Doluarte a însemnat pe portulanul lui că în 1339 Vicina se găsea pe malul Dunării, în Țara Românească³¹. În dreptul

²⁸ Cf. *Fontes*, vol. III, *Scriitori bizantini (sec. XI-XIV)*, publ. de Al. Elian, N.-Ș. Tanașoca, București, 1975, p. 442-443.

²⁹ Cf. *Géographie d'Aboulféda*, traduite de l'arabe, par E. Reinaud, tome 1er et la 2e part. du tome 2e, L'Imprimerie Nationale, Paris, 1847, p. 316.

³⁰ Cf. *Călători străini despre țările române*, vol. I, îngrij. de Maria Holban, București, 1968, p. 4-8.

³¹ Cf. portulanul lui Dulcert, în Adolf Erik Nørdenskjold, *Periplus – The early history of charts and sailing directions*, New York, 1962, pl. IX; *Sea charts of the early explorers, 13th to 17th century*, publ. de Michel Mollat du Jourdin, Monique de La Roncière, Marie-Madeleine Azard, Isabelle Raynaud-Nguyen, Marie-Antoinette Vannereau, Fribourg, 1984, p. 15; nu împărtășesc opinia lui Raymond Beazley care crede că Dulcert și Dalorto ar fi doi autori deosebiți doar pentru că pe portulane se remarcă unele detalii nesemnificative care nu coincid (cf. Raymond Beazley, *The Dawn of Modern Geography*, vol. III, New York, 1949, p. 522); A. E. Nørdenskjold, *Periplus. An Essay of the Early History of Charts and Sailing Directions*, transl. by Francis A. Bather, Stockholm, 1897, retip. Burt. Franklin, New York, 1962, p. 33; a se vedea și hărțile lui Pietro Visconti (1318 și 1320) în *ibidem*, pl. VI (IX); harta lui Marino Sanudo (*Ibidem*, pl. XIII; reprodușă și în *Călători străini despre țările române*, vol. I, ed. cit., p. 69); o mare asemănare cu ele se constată în portulanul creat de Perrino Vesconte (1327) – și aici apare denumirea de „flume(n) de Vicina v(e)l Danubiu(m) vel danoia” (cf. N. Grămadă, *Vicina, izvoare cartografice. Originea numelui. Identificarea orașului*, extras din „Codrul Cosminului”, Cernăuți, 1925, p. 8); G. I. Brătianu, *Recherches sur Vicina et Cetatea Albă*, București, 1935, p. 63. Privind prin prisma ultimelor cercetări arheologice făcute la Isaccea și a descoperirilor numismatice din același port și din hinterland-ul lui, mai bogate ca în tot restul Dobrogei (cf. Gh. Mănuș Adameșteanu, *Cronica descoperirilor monetare din Județul Tulcea (Sec. IX-XIII)*, în „Peuce”, s.n., IX (2011), p. 513-522), personal înclin către localizarea Vicinei în portul Isaccea (pentru opinia contrară, v. *Silvia Baraschi*, Izvoare scrise privind așezările de pe malul drept al Dunării, secolele XI-XIV, în „*Studii*).

portului, pe malul opus al fluviului Dunării, malul nordic, cartograful a pus semnul de *tamgha*, ceea ce însemna că acolo era hotarul stăpânirii hanilor tătari, loc de unde se percepea vamă³².

În fine, mai amintesc *Düstürname*-ul dedicat lui Umur beg din Aydin. În el se arată că în anii 1337-1338 în Delta Dunării și în jurul orașului Chilia locuiau mulți „kiafiri”. Termenul, întâlnit și la turcii otomani în forma „ghiauri”, îi arată clar pe creștini, adică pe români³³.

Existența unei numeroase populații românești în zona din jurul portului Vicina explică motivele determinante pentru care patriarhia oecumenică din Constantinopol a creat, către mijlocul secolului al XIII-lea, o episcopie ortodoxă acolo³⁴. Puțin mai târziu, în timpul domniei basileului restaurator Mihail al VIII-lea Paleologul (1261-1282)³⁵, biserica din Vicina a fost ridicată la rangul de

---

Revista de Istorie”, an 34 (1981), nr. 2, p. 311-346, aici p. 336). Pentru Isaccea, a se vedea și recente lucrări Gh. Mănușu-Adameșteanu, *Monede bizantine descoperite la Isaccea, județul Tulcea, secolele IX-XI*, Partea I – Text, Ed. Mistral Info Media, București, 2017, p. 147-157 – care analizează nu doar descoperirile numismatice, ci toate descoperirile arheologice privind Noviodunum lângă Isaccea = Vicina; idem, *Monede bizantine descoperite la Păcuil lui Soare, județul Constanța, secolele IX-XIV*, Ed. Mistral Info Media, București, 2017, p. 120-124 – analizează imposibilitatea identificării Vicinei cu Păcuil lui Soare. Ultimele publicații confirmă deci punctul de vedere exprimat în anul 1973 de R. Florescu, R. Șt. Ciobanu (Vergatti), *Problema stăpânirii bizantine în nordul Dobrogei în sec. IX-XI*, în „Pontica” 5 (1972), p. 381-400, adică Vicina = Isaccea; pentru unele dintre ultimele cercetări asupra Isaccei, v. și A. Stănică, *Cercetările arheologice preventive de la Isaccea-Noviodunum (TPF). Campania 2014*, comunicare științifică la Pontica 2015; rezultatele preliminare ale cercetărilor arheologice efectuate la Isaccea au fost publicate în: Florin George Topoleanu, Aurel Daniel Stănică și col., *18. Isaccea, Jud. Tulcea (Noviodunum). Punct: Cetate, Sector: Sud-Est*, în *Cronica Cercetărilor Arheologice din România, 2016, Campania 2015, a L-a Sesiune Națională de Rapoarte Arheologice*, Târgu-Jiu, 26-28 mai 2016, p. 36-39; rezumatul descoperirilor arheologice privind Isaccea, în Gh. Mănușu-Adameșteanu, *Monede bizantine descoperite la Isaccea, județul Tulcea, secolele IX-XI*, Partea I – Text, ed. cit., 2017, p. 140-157.

³² Cf. G. Brătianu, *Recherches sur Vicina et Cetatea Albă*, București, 1935, p. 63; *Tamgha*-ua era un semn care indica în lumea mongolă proprietatea (cf. Imre Báski, *Tamgas and names (a contribution to the tatar ethnogenesis)*, în vol. *Tătarii în istorie și în lume*, coord. Științific Tahsin Gemil, Ed. Kriterion, București, 2003, p. 39-66).

³³ Cf. Paul Lemerle, *L’Emirat d’Aydın, Byzance et l’Occident. Recherches sur la geste d’Umur Pacha*, Paris, 1957, passim; Maria Matilda Alexandrescu-Dersca Bulgaru, *L’expédition d’Umur Beg d’Aydın aux bouches du Danube (1337 ou 1338)*, în „Studia et acta orientalia”, II (1960), p. 3-23.

³⁴ Cf. P. Ș. Năsturel, *Les fastes épiscopaux de la Métropole de Vicina*, în „Byzantinische-neugriechischen Jahrbücher”, Internationales Vissenschaftliches Organ – Athen, 21, (1971-1974), 1976, p. 33-46; R. Șt. Vergatti (Ciobanu), *Evoluția, rolul și însemnătatea mitropoliei din Vicina*, în „Peuce”, VI, Tulcea, 1977, p. 233-242; M. Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. I, ed. I.B.M.B.O.R., București, 1980, p. 220-222.

³⁵ Pentru tratarea sintetică a domniei lui Mihail VIII Paleologul, v. G. Ostrogorski, *Histoire de l’État Byzantin*, Paris, 1969, p. 471-489 și notele aferente.

arhiepiscopie și apoi la cel de mitropolie³⁶. După cum a demonstrat Denise Papachrysantou, între secolele al XIII-lea și al XV-lea termenii de *episcopie*, *arhiepiscopie* și *mitropolie* se confundau și se suprapuneau³⁷. Ca atare, pentru așezămintele bisericesti pot fi făcute departajări de rang doar după funcțiile îndeplinite³⁸. Deci pot să mențin punctul de vedere exprimat anterior: biserica din Vicina a fost ridicată la rangul de mitropolie în ultimii ani ai domniei basileului Mihail al VIII-lea Paleologul³⁹.

Fiind situată pe malul Dunării, într-un port, mitropolia din Vicina își întindea autoritatea pe o arie largă, cuprinzând și credincioșii ortodocși din Țara Românească. M-am referit la această biserică deoarece, în apropierea hotarelor Țării Românești, numai mitropolia din Vicina era sufragantă față de patriarhia din Constantinopol, în timp ce toate celelalte patriarhii – cea din Pecs, cea din Ohrida, cea din Târnovo⁴⁰ - se autoproclamaseră a avea acel rang. Ca atare, ele erau socotite rebele față de Patriarhia din Constantinopol. Dar dacă din punct de vedere bisericesc aici se impunea autoritatea confesiunii ortodoxe, sub aspect politic teritoriul aparținea Țării Românești, ai cărei domni erau de aceeași credință.

Urmărirea evoluției politice din viitorul spațiu al Țării Românești a fost paralelă cu aceea a mitropoliei din Vicina. La mijlocul secolului al XIII-lea, când a apărut Seneslau, la Vicina exista episcopie. La finele aceluiași veac, între 1280-1285, în perioada când Litovoi și fratele său Barbat s-au ridicat împotriva regalității maghiare⁴¹, în Vicina a apărut mitropolia⁴². În fine, în primii ani ai domniei lui Basarab I Întemeietorul (1310-1352), mitropolia din Vicina și-a putut extinde autoritatea și asupra teritoriilor Țării Românești. Îmi întemeiez afirmația pe cele relatate de Georgios Pachimeres. Diaconul de la Sf. Sofia, când a descris incidentul dintre basileul Andronic II și patriarhul oecumenic Ioan XII Kosma, moment în care s-a încercat depunerea ierarhului, a accentuat înfrângerea deținătorului puterii temporale și retragerea lui. S-a consemnat că la scenă a asistat și mitropolitul Luca din Vicina⁴³. Apoi la sinodul din 1304-1305 și la acela din 1305-1306 a participat și mitropolitul Luca din Vicina. Atunci a

³⁶ Cf. R. Șt. Vergatti (Ciobanu), *Evoluția, rolul și însemnătatea mitropoliei din Vicina...*, loc. cit., p. 235 și urm.

³⁷ Cf. Denise Papachrysantou, *Hiérissos métropole éphémère au XIVe siècle* în „Travaux et memoires”, Paris, 4/1970, p. 395-410, aici p. 405, n. 79.

³⁸ *Ibidem*.

³⁹ R. Șt. Vergatti (Ciobanu), *Evoluția, rolul și însemnătatea mitropoliei din Vicina...*, loc. cit., p. 236.

⁴⁰ Cf. G. Ostrogorski, *op. cit.*, p. 558.

⁴¹ Cf. *Istoria României*, vol. II, București, 1960, p. 148.

⁴² Cf. R. Șt. Vergatti (Ciobanu), *Evoluția, rolul și însemnătatea mitropoliei din Vicina...*, loc. cit., p. 240; primul mitropolit al Vicinei a fost Theodoros (cf. V. Laurent, *Les signataires du second concile des Blakhernes (été 1285)*, în „Echos d’Orient”, 26/1972, p. 145.

⁴³ Cf. *Fontes*, vol. III, ed. cit., p. 451-453.

fost excomunicat Ioan Drimys⁴⁴. Cu acel prilej, au fost pomeniți și aliații lui: amalecitanii (turcii), catalanii (italienii) și „cei care locuiesc pe Istru” (desigur, valahii).⁴⁵

După cum a remarcat Vitalien Laurent, referirea la cei care locuiesc pe Dunăre reprezintă prima mențiune din literatura bizantină unde apar românii ca putere politică autonomă. Formularea l-a îndemnat pe erudit să considere că bizantinii se refereau probabil la abia apărutul stat al românilor, unde păstora religioasă mitropolitul din Vicina⁴⁶. Puterea mitropolitului Luca se datora și marilor venituri bănești pe care le avea. În anul 1304 el primea 800 hiperperi aur pe an. Suma era imensă. Ea a trezit invidia patriarhului oecumenic Athanasie, care a menționat în scrierile sale că acesta era un venit excepțional⁴⁷. Puterea și bogăția ierarhului din portul dunărean s-au datorat în primul rând vieții înfloritoare a orașenilor care făceau afaceri mai mari ca toate celelalte emporii genoveze de pe litoralul Mării Negre⁴⁸. Bogăția locuitorilor Vicinei, capabili de a angaja o gardă de 1.000 mercenari tătari, comandați de „milliaris”-ul Argun⁴⁹, s-a datorat și poziției geografice. Atunci în Delta Dunării se întâlneau drumurile ce uneau orașele hanseatice din zona Lemberg cu constelația coloniilor genoveze, cu marile drumuri ale mătășii⁵⁰.

⁴⁴ Cf. V. Laurent, *Les registes des actes du Patriarcat de Constantinople, I, Les Actes des patriarches. Fasc. IV. Les registes des 1208 à 1309*, Institut français d'études byzantines, Paris, 1971, p. 429-431, N. 1636.

⁴⁵ *Ibidem*.

⁴⁶ Cf. Vitalien Laurent, *Les registes des actes du Patriarcat de Constantinople, I. Les actes des Patriarches, fasc. IV Les registes des 1208 à 1309*, ed. cit., p. 430; Pierre Ș. Năsturel, *Les fastes episcopaux de la Métropole de Vicina*, loc. cit. p. 33-42; Alice-Mary Maffry Talbot, (ed.), *The Correspondence of Athanasius I, Patriarch of Constantinople. Letters to the Emperor Andronicus II, Members of Imperial Family, and Officials*, *Dumbarton Oaks Texts III: Corpus Fontium Historiae Byzantinae*, VII, Dumbarton Oaks Center for Byzantine Studies, Washington, 1975, p. 407-408. Acest punct de vedere conduce la o anterioritate de circa 50 ani a mențiunii românilor ca putere politică, față de cele scrise de basileul Ioan VI Cantacuzino, care folosește termenul de ungro-vlahi (=vlahii de lângă Ungaria) în *Cronica* sa (Cf. *Fontes...*, vol. III, ed. cit., p. 482).

⁴⁷ Cf. Rodolphe Guilland, *Correspondence inédit d'Athanasie patriarche de Constantinople (1289-1293; 1304-1310)*, în *Melanges Charles Diehl [allocutions prononcées le 14 décembre 1930]*, tome I, Leroux, Paris, 1930, p. 132; V. Laurent, *Les registes des actes du Patriarcat de Constantinople, I, fasc. IV Les registes des 1208 à 1309*, ed. cit., p. 401-403, No. 1613; P. Ș. Năsturel, *Les fastes episcopaux*, loc. cit., p. 35-37, 41; Alice-Mary Maffry Talbot (ed.), *The Correspondence of Athanasius I, Patriarch of Constantinople. Letters to the Emperor Andronicus II, Members of Imperial Family, and Officials*, ed. cit., p. 407-408; Radu Ștefan Vergatti (Ciobanu), *Evoluția, rolul și însemnătatea mitropoliei ortodoxe din Vicina*, în „Peuce”, VI/1977, p. 239-332; Scrisoarea patriarhului Athanasios I în această problemă în *Fontes*, IV, p. 141/142.

⁴⁸ Cf. G. Brătianu, *op. cit.*, passim.

⁴⁹ Cf. C. Andreescu, *Așezări franciscane la Dunăre și Marea Neagră în secolele al XIII-lea și al XIV-lea*, în „Cercetări istorice”, VIII (2), Iași, 1935, p. 145.

⁵⁰ Cf. R. Șt. Vergatti, *I Genovesi e la civiltà portuale della Dobrogea della meta' del Duecento fino alla fine del Trecento*, în *L'Italia e l'Europa Centro-Orientale attraverso i secoli. Miscellanea*

Desigur că în acele condiții au fost stabilite bune raporturi cu domnii Țării Românești. Ei înțelegeau să se alieze mitropolitului din Vicina, susținut de populația de confesiune ortodoxă. Pentru a fi acceptați pe tron prin legile cutumiare, nescrise, dar extrem de puternice, domnii Țării Românești trebuiau să fie creștini de confesiune ortodoxă, sanctificați de biserică. Încercările de impunere a confesiunii catolice în Țara Românească nu au avut succes⁵¹. De la începutul domniei sale, Basarab I Întemeietorul, ca și tatăl său Tocomer/Tihomir, au fost menționați în documente oficiale drept „schismatici”. Folosirea acestui calificativ în cancelaria regală a Ungariei arată, pentru tată și fiu, că ocupații tronului de la Curtea de Argeș erau creștini de confesiune ortodoxă⁵². Voievodul Țării Românești Basarab I, în anul 1322 a căsătorit-o pe fiica sa Teodora/Teofana cu țareviciul Ivanco, fiul țarului Mihail din Târnovo. Evident și părinții și cei doi tineri erau creștini de confesiune ortodoxă. În caz contrar, cronicarul ar fi consemnat o abatere de la situația normală.

La 1 februarie 1327 pontiful Ioan XXII⁵³ a trimis o scrisoare prin care cerea sprijin pentru inchiזורii din ordinul dominican care acționau în regiune. El s-a adresat regelui Ungariei Carol Robert și marilor demnitari ai Regatului, precum și lui Thomas Szecséni, voievodul Transilvaniei, lui Salomon, comitele Brașovului, lui Mihail, comite al secuilor, lui Mikch, banul Slavoniei și lui

---

di studi di storia politico-diplomatica e culturale, publ. de Museo di Brăila, Istituto Romeno di cultura e ricerca umanistica di Venezia, Brăila – Venezia, 2004, p. 29-39; Termenul de „Seidenstrasse” (Drumul Mătășii) este un termen pus în circulație în anul 1877 de geograful german Ferdinand von Richthofen, în *Über die zentralasiatischen Seidenstrasse bis zum 2. Jh. n. Chre*, Verhandlungen der Gessellschaft für Erdkunde zu Berlin, 1877, p. 96-122; el a definit astfel căile care uneau Europa cu Asia. Drumurile Mătășii, o împletire de căi comerciale, legau zona Levantului cu cea a litoralului Oceanului Pacific din dreptul Imperiului Chinez; deci, prin Drumul Mătășii trebuie să înțelegem și să întrebuițăm de fapt un plural – drumurile mătășii – deoarece acestea au fost numeroase, din antichitate până în zilele noastre. Pentru importanța „drumurilor mătășii” și bibliografia asupra problematicii, v. și Virgil Ciocâltan, *Mongolii și Marea Neagră în secolele XIII-XIV*, București, 1998, passim; Victor Spinei, *The Great Migrations in the East and South East of Europe from the Ninth to the Thirteenth Century*, Brăila, 2003, p. 346-356; Peter Frankopan, *The Silk Roads: A New History of the World*, Bloomsbury Publishing, London, 2015, passim.

⁵¹ Cf. Pavel Chihaiia, *Din cetățile de scaun ale Țării Românești*, București, 1974, p. 213-214; idem, *Despre biserica domnească din Curtea de Argeș și confesiunea primilor voievozi ai Țării Românești*, în *Tradiții răsăritene și influențe occidentale în Țara Românească*, București, 1993, p. 30-41; C. Rezachevici, *Cronologia critică a domnilor din Țara Românească și Moldova, a. 1324-1881, I, secolele XIV-XVI*, București, 2001, p. 71.

⁵² Cf. hrisovul din 26 noiembrie 1332 unde este scris: „in terra Transalpina per Bazarab, filium Thocomerii scismaticum” (Cf. Hurmuzaki-Densușianu, I/1, ed.cit., p. 625; Gy. Györfy, *Adatok a románok XIII.századi történetéhez és a román állam Kezdeteihez*, în „Történelmi Szemle”, 7 (1964), p. 555; DRH, D., volumul I, ed. cit., doc. nr. 25, p. 49-52; István Vásáry, *Cumans and Tatars: Oriental Military in the Pre-Ottoman Balkans, 1185-1365*, Cambridge University Press, Cambridge, 2005, p. 152.

⁵³ Cf. Hurmuzaki-Densușianu, I, 1, p. 601.

Basarab, voievodul transalpin Lui Basarab, pontiful Ioan XXII i s-a adresat folosind formula „*dilecto filio nobili vir Bassaras woiwode transalpino*”⁵⁴. Aceste cuvinte au fost interpretate exagerat față de înțelesul lor real⁵⁵. S-a afirmat că ele ar indica îmbrățișarea confesiunii catolice de către Basarabi⁵⁶. În realitate, ele reprezintă o simplă formulă de politețe, clară pentru cine cunoaște limbajul diplomatic al Evului Mediu. Ea era folosită de pontifi și de ierarhi când se adresau unui monarh sau unui nobil de rang înalt. În acea societate a aparențelor, cuvintele elegante căutau să înșele, să ascundă gândurile și intențiile reale.

Documentele care au urmat luptei de la 9-12 noiembrie 1330, (nedrept numită de la Posada⁵⁷) îl numesc constant pe Basarab „*principe român*”, „*necredincios*”, „*schismatic*”. Aceste calificative care însoțesc numele lui Basarab Întemeietorul arată de fapt furia înfrântului care nu a reușit să cucerească rezidența domnească din Curtea de Argeș, nu a putut să-l supună pe domnul Țării Românești și a suferit o gravă înfrângere în Valahia⁵⁸.

În anul 1345 mai multe scrisori papale, expediate prin intermediul ordinului franciscan au fost reținute de noul rege al Ungariei, Ludovic cel Mare (1342-1382), deși acestea erau adresate principelui co-regent Nicolae Alexandru, fiul lui Basarab I. Acțiunea regelui l-a supărat pe principele român. A socotit că a fost insultat. El acceptase căsătoria – contract politic și matrimonial – cu o catolică, doamna Clara. Aceasta a încercat să creeze un centru catolic la Câmpulung, unde locuiau, din secolul al XIII-lea, și coloniști transilvăneni⁵⁹. Însă de fapt, doamna Clara a trebuit să recurgă la o dispensă specială, primind dreptul de a avea un altar mobil și posibilitatea de a se ruga acolo unde biserica catolică nu permitea⁶⁰. Ca atare, nu a reușit în demersul ei de creare a centrului catolic câtă vreme avea nevoie de altar mobil. În plus, această alianță matrimonială, cu caracter de contract politic, a constituit una dintre cauzele care

⁵⁴ DRH, D, I, doc.nr. 17, p. 39-40.

⁵⁵ Cf. Daniel Barbu, *Sur le double nom du prince de Valachie Nicolas-Alexandre*, în „Revue Roumaine d’Histoire”, tome XXV, No. 4, octobre-décembre 1986, p. 287-300.

⁵⁶ *Ibidem*; Neagu Djuvara, *Thocomerius-Negru Vodă. Un voivod de origine cumană la începuturile Țării Românești. Cum a purces întemeierea primului stat medieval românesc dinaintea de „descălecătoare” și până la așezarea Mitropoliei Ungrovlahiei la Argeș. Noi interpretări*, ed. a II-a, revăzută și adăugită, București, 2007, passim; idem, *O scurtă istorie a românilor povestită celor tineri*, ed. I, București, 1999, p. 44 și urm.

⁵⁷ Cf. C. C. Giurescu, *Probleme controversate în istoriografia română*, Ed. Albatros, București, 1977, p. 157-162.

⁵⁸ După victoria obținută de Basarab, ajutat de trupele de călăreți tătari trimise de aliatul său, marele han tătar Öz Beg, voievodul a reacționat violent și a pustiit sudul Transilvaniei în 1331-1333 (Cf. Berrtold Spuler, *Die Goldene Horde: Die Mongolen in Rußland 1223-1502*, ed. 1, Harrassowitz, Leipzig, 1943, p. 97; Al. Goța, *Românii și Hoarda de Aur 1241-1502*, Jon Dumitru Verlag, München, 1983, p. 109.

⁵⁹ Cf. *Hurmuzaki-Densușianu*, vol. I, partea a II-a, București, 1890, p. 159.

⁶⁰ Cf. Șt. Pascu, *Contribuțiuni documentare la istoria Românilor în secolele XIII și XIV*, Tipografia „Cartea Românească din Cluj”, Sibiu, 1944, p. 37, 181-182).

l-a determinat, în anul 1345, pe legatul papal din regatul angevin să emită o circulară de interdicție a căsătoriilor dintre catolici și ortodocși⁶¹.

Ca urmare, Nicolae Alexandru s-a îndreptat către Curtea de Argeș. Acolo, împreună cu tatăl său, a început construirea bisericii cu hramul Sf. Nicolae. După bizantinistul Charles Diehl edificiul a reprezentat cea mai mare biserică ortodoxă ridicată în secolul al XIV-lea în sud-estul Europei⁶². Planul – cruce greacă înscrisă⁶³ – arată clar că a fost destinată ceremonialului de rang aulic. Atât planul cât și modul de construire a monumentului de cult demonstrează peremptoriu că meșterul constructor a fost, foarte probabil, adus din Constantinopol sau din zona celor formați în școala constantinopolitană⁶⁴. Cauzele care au determinat domnii din Țara Românească să ridice biserica domnească cu hramul Sf. Nicolae în Curtea de Argeș sunt clare. În reședința domnească din Câmpulung Muscel era un centru al coloniștilor sași catolici, pe care-i întârea doamna Clara, atunci ctitoră a Cloașterului⁶⁵. Acei coloniști, situați în marginea așezării românești își ridicaseră propria lor biserică cu hramul Sf. Iacob, numită de localnici Bărăția, sau a „baraților”, de la rasa călugărilor din ordinul Dominican, brăzdată de dungi. Catolicii, practicând atunci misiunea pentru convertirea la confesiunea lor, ar fi putut face oarecare rău confesiunii ortodoxe, provocând întârzierea construirii marii biserici domnești de către domnul Basarab I Întemeietorul și fiul său Nicolae Alexandru.

Nu era aceeași situație în Curtea de Argeș. Acolo ortodoxia era mult mai puternică⁶⁶.

Așadar, primii domni din neamul Basarabilor s-au orientat mai mult către acel oraș. Au făcut-o, mai ales că analiza actelor maghiare demonstrează că orașul Curtea de Argeș nu a fost distrus în anul 1330⁶⁷. Dacă ar fi fost distrus, ar fi fost un motiv determinant pentru domnii români și pentru curtea lor să plece spre Câmpulung⁶⁸. S-ar putea să fi mers și acolo datorită caracterului itinerant al domniei. Dacă se analizează planul primei biserici din curtea domnească aflată în Câmpulung Muscel se remarcă ușor că aceasta avea caracterul unei capele,

---

⁶¹ Cf. Wilhelm de Vries, *Die Papste von Avignon und der christliche Osten*, în „Orientalia Christiana Periodica”, XXX (1964), p. 83-128, aici p. 98-99.

⁶² Cf. Charles Diehl, *Manuel d'art byzantin*, vol. I, 2. éd., rev. et augmentée, Paris, 1925, p. 438.

⁶³ Cf. Grigore Ionescu, *Istoria arhitecturii în România*, vol. I, ed. cit., p. 127-128.

⁶⁴ *Ibidem*.

⁶⁵ Cf. Pavel Chihaiia, *Din cetățile de scaun*, ed. cit., p. 195 și urm.

⁶⁶ *Ibidem*.

⁶⁷ Cf. Gy. Györffy, op. cit., loc. cit., p. 555; Maria Holban, *Din cronica relațiilor româno-ungare în secolele XIII-XIV*, Ed. Academiei, București, 1981, p. 114-115; R. Șt. Vergatti, *Documente maghiare despre lupta dintre domnul român Basarab I Întemeietorul și regele Ungariei Charles Robert d'Anjou (9 – 12 noiembrie 1330)*, în *Omagiu istoricului Florin Constantiniu*, Focșani, 2003, p. 22-40.

⁶⁸ Această idee este susținută de Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. I, ed. cit., p. 240; C. Rezachevici, op. cit., p. 72.

pentru slujbe obișnuite. În niciun caz nu era destinată pentru oficierea unor slujbe cu caracter aulic, unde trebuia să slujească un înalt ierarh, cu rang de episcop/arhiepiscop/mitropolit. Este o considerație de care nu s-a ținut seama când s-a discutat locul unde a venit mitropolitul Iachint din Vicina. La Curtea de Argeș, Biserica Domnească nu numai că avea planul în cruce greacă înscrisă, dar era de mari proporții: dreptunghiul în care se înscrie măsoară 14,55 x 23,50 m, iar înălțimea până la vârful acoperișului turlei depășește 23 m⁶⁹. Totodată, naosul măsoară 11,80 x 12,40 m⁷⁰.

Aceasta demonstrează că, ab initio, construcția a fost destinată slujbei oficiate de un înalt ierarh, în fața unui număr mare de credincioși.

În afara acestor argumente pledante pentru venirea lui Iacint din primul moment la Curtea de Argeș, mai există și alte elemente care susțin aceeași teză.

Este semnificativă în acest sens inscripția de pe peretele de nord al naosului, săpată cu un cui, de un zidar, în tencuiala umedă: „*Vleat 6860 na Dlagopuli prăstavisea velikăi Basaraba voivoda*”⁷¹. Cuvintele din această inscripție arată clar că în acel moment edificiul era „la roșu”, iar meșterul a săpat scrisul în mortarul umed al monumentului aflat în plin proces de tencuire, operație ce va fi continuată de Nicolae Alexandru. Evident, domnul Țării Românești pregătea noua biserică pentru aducerea mitropolitului de la Vicina la curtea sa. Cum relațiile cu el și cu patriarhia oecumenică de la Constantinopol erau bune, domnul de la Curtea de Argeș a profitat de starea de „itinerant” a lui Iachint și i-a oferit adăpost. Din corespondența cu patriarhul Calist I, rezultă că anterior anului 1359 Iacint se afla la Curtea de Argeș⁷².

Domnul Nicolae Alexandru, cu acordul și sprijinul lui Iacint, a adresat mai multe scrisori sinodului și patriarhiei pentru a fi *mutat* sediul mitropoliei de la Vicina la Curtea de Argeș⁷³. Momentul era deosebit, deoarece ortodoxia era un scut puternic pentru apărarea Țării Românești. Atunci era amenințată din nou de ofensiva Regatului Ungariei, care acționa politic sub aparenta protecție a misionarismului catolic practicat de Ordinul Franciscan, extrem de activ în secolul al XIV-lea în sud-estul Europei. În virtutea existenței instituției cezaro-papismului, s-a cerut și acordul basileului Ioan al V-lea Paleologul⁷⁴.

⁶⁹ Cf. Charles Diehl, *Manuel d'art byzantin*, vol. cit., ed. cit., p. 438 arată proporțiile altor biserici construite în aceeași epocă; toate sunt mai mici: Budrum-djami, Killisse-Djami, Fecioara Pammakaristos din Constantinopol, Kazandjilar-Djami (Theotocos) și Yacub pașa-Djami (Sf. Caterina) din Salonic au o suprafață între 9 și 10 m; actuala Zeyrek Geamii, fosta Biserică a Pantocratorului din Constantinopol, are un naos în suprafață de 16x16 m.

⁷⁰ Cf. Grigore Ionescu, *Istoria arhitecturii în România*, vol. cit., ed. cit., p. 128.

⁷¹ „În anul 6860 (1352) la Câmpulung a murit marele Basarab voievod” (cf. G. Ionescu, *op. cit.*, vol. cit., p. 127, N. 1, care se referă la datarea monumentului).

⁷² Cf. *Fontes*, vol. IV, ed. cit., p. 202-203.

⁷³ *Ibidem*.

⁷⁴ *Ibidem*.

Era firesc să se fi procedat astfel, deoarece se știa că el ducea o politică eclesiastică duplicitară: era în relații excelente cu papalitatea, ajungând chiar până la convertirea personală la catolicism⁷⁵.

Așadar, mutarea scaunului mitropolitan de la Vicina la Argeș era o problemă complexă de geopolitică medievală. Practic, în lupta pentru stăpânirea eclesiastică a teritoriului, se înfruntau două civilizații, două mentalități deosebite: cea a orientului – Biserica Ortodoxă și cea a occidentului – Biserica Catolică. Menționarea în cele două scrisori, cea sinodală și cea a patriarhului, a acordului basileului a fost extrem de însemnată, deoarece el era singurul descendent direct al puterii universale antice, Imperiul Roman. Acest acord al basileului a putut să determine înscrierea în corespondență pentru Iacint a termenului de *hypertimos*⁷⁶.

Mutarea sediului mitropolitan la Curtea de Argeș, cu care Vicina era în legătură cel puțin din timpul mitropolitului Luca de Vicina, s-a făcut condiționat. Patriarhul oecumenic Calist I îi preciza domnului român „...*ție-ți rămâne deci de acum încolo să te gândești să-ți îndeplinești făgăduiala, adică domnia ta, copiii, moștenitorii și urmașii tăi să alcătuiască o scrisoare cu jurămintă, întărită din toate părțile, care să conțină expres faptul că după moartea acestui arhieru al vostru întreaga domnie și stăpânire a Ungrovlahiei să se afle în subordinea preasfintei mari biserici a lui Dumnezeu de la noi și de către aceasta să se hirotonisească arhieru prin vot sinodal, după cum este obiceiul și rânduiala*”⁷⁷.

Cuvintele din scrisoare sunt clare. Se impunea ca orice mitropolit nou al Țării Românești să fie ales și numit de sinodul patriarhiei oecumenice.

Mitropolitul a toată Ungrovlahia avea dreptul și obligația să confirme „*anagnoști*”⁷⁸ pe tot cuprinsul eparhiei și enoriei sale, promovând subdiaconi și diaconi și hirotonisind preoți, luând totodată în mână sa și toate osebitele drepturi de orice fel care țin de aceasta”⁷⁹.

⁷⁵ Cf. Oskar Halecki, *Un empereur de Byzance à Rome. Vingt ans de travail pour l'union des Eglises et pour la défense de l'Empire d'Orient*, 1355-1375, Warszawa, 1930, p. 205; G. Ostrogorski, op. cit., p. 561.

⁷⁶ Termenul *Hypertimos* s-ar traduce în limba română prin „prea cinstit”; în realitate, el indică un rang bisericesc ortodox extrem de înalt, de mitropolit, fără a mai permitea de a se ajunge la confuziile cu episcopul sau arhiepiscopul; acest titlu a căpătat înțelesul de rang mitropolitan în timpul Paleologilor, deoarece anterior era un titlu acordat laicilor; se pare că primul care a deținut acest titlu a fost Mihail Psellos (cf. Apostolos Karpozilos, *When did Michael Psellus die? The evidence of Dioptra*, în „Byzantinische Zeitschrift”, Vol. 96, No. 2, April 2003, p. 671-677).

⁷⁷ *Fontes*, vol. IV, ed. cit., p. 202-203.

⁷⁸ *Anagnoști* îi desemnează pe clericii din Biserica de rit răsăritean care citeau cu voce tare textele la Liturghie.

⁷⁹ Cf. *Fontes*, vol. cit., p. 200-201.

Înaltul ierarh al Țării Românești avea un drept foarte important: dreptul la un loc în *synthronon*⁸⁰ și, ca atare, se impunea tuturor celor de pe teritoriul Ungrovlahiei să-i dea ascultare.

Sinodul și patriarhia oecumenică au cerut domnului, implicit mitropolitului, să „*respingă adunările ereticilor și dogmele străinilor și din alte locuri*”⁸¹.

Acest ansamblu de precizări, condiționări și obligații pentru domn și mitropolit, pentru urmașii la tron, demonstrează că actul mutării sediului mitropoliei de la Vicina la Curtea de Argeș s-a făcut cu multă chibzuință.

Domnia Țării Românești, atunci, dădea un statut de jure mitropolitului din Vicina care, de facto, era de mult timp în legătură și rezida la curtea Basarabilor. Oferirea unui sediu nou oficial pentru mitropolie și mitropolit se făcea în condițiile când se vedea că această alianță tron-altar era absolut necesară pentru apărarea românilor și a statului lor. De fapt, s-a folosit modelul bizantin, al cezaro-papismului, pentru a se recunoaște ponderea Ungrovlahiei pe plan internațional. Recunoașterea mutării de jure în anul 1359 a Mitropoliei Ungrovlahiei de la Vicina la Curtea de Argeș, cu sediul în această cea mai mare biserică din sud-estul Europei de atunci – Domneasca Mare cu hramul Sf. Nicolae – a întărit puterea și prestigiul domniei Țării Românești pe de o parte în raport cu Imperiul Bizantin și cu patriarhia oecumenică, pe de alta în raport cu statele ortodoxe din sud-estul și estul continentului. Ierarhul aflat lângă domn, cu rang de *Hypertimos* – nu mai permitea să se facă vreo confuzie cu episcopii sau arhiepiscopii obișnuiți, mai ales că aceștia din urmă nu aveau un loc în *synthronon*. Astfel s-a dat mult mai multă greutate, practic cea cuvenită, instituției eclesiastice din Curtea de Argeș și din Ungrovlahia.

Dealtfel, prin construcția mării biserici domnești din Curtea de Argeș s-a respectat decizia sinodului din anul 343 de la Serdica (Sofia). Acolo, conciliul celor circa 170 de ierarhi prezenți a hotărât ca, în cazul înființării unei mitropolii, aceasta să se realizeze doar dacă în zona respectivă exista o populație numeroasă de credincioși. În afară de această prevedere, prin canonul 6 (VI) al hotărârii sinodale de la Serdica, s-a dispus ca un mitropolit sau un episcop/arhiepiscop să fie numit într-un sediu numai dacă acolo i se puteau satisface necesitățile unei reprezentări și ale unui trai plin de opulență.

Astfel se respecta dorința de magnificiență a ierarhilor greci, înscrisă în canonul VI B al sindoului din Serdica: „Să nu fie iertat a pune episcop într-un sat sau într-o cetate mică unde nu este locaș corespunzător (subl. ns.) căci nu

⁸⁰ Prin titlul de mitropolit, deținătorul lui avea dreptul să participe la lucrările sinodului *permanent*, în locul rezervat diocezei sale din ierarhia scaunelor eclesiastice subordonate patriarhiei oecumenice; totodată, se bucura de toate drepturile conferite în cadrul acestui sinod permanent (idem, p. 198-199).

⁸¹ Idem, p. 202-203.

*este nevoie să se așeze episcopi acolo, ca să nu micșoreze numele și autoritatea episcopului*⁸².

Decizia aceasta a fost reluată și întărită în anul 391 prin sinodul de la Cartagina⁸³.

Deoarece teritoriul Țării Românești a fost așezat în calea tuturor răutăților, a tuturor migrațiilor barbarilor, aici orașele au apărut târziu. Conducătorii politici, cum au fost cei din neamul Basarabilor, au avut în reședințele lor, alături de ei, choraepiscopi. Aceștia, având rang minor pentru ierarhii greci, nu au fost nominalizați în documentele cunoscute azi. Există un singur când un asemenea episcop a fost nominalizat: „Ursus Avaritianensium ecclesiae episcopus”⁸⁴.

Reverendul Jean Darrouzès⁸⁵ a descoperit un miscelaneu datând din perioada cuprinsă între sfârșitul sec. al XIV-lea și primele decenii ale veacului următor. Miscelaneul se găsește în manuscrisul nr. 167 de la Mănăstirea Dionisiou de la Athos. Din miscelaneu rezultă că **anterior mitropoliei din Țara Românească aici a existat o episcopie premergătoare**⁸⁶. **Ca atare, se poate susține întemeiat, documentar, că pe lângă principii Țării Românești înainte de anul 1359 rezida un episcop.**

De altfel, și Iacint lasă să se înțeleagă că el însuși rezida pe lângă domnii români în reședințele acestora înainte de anul 1359, mai exact în timpul primei ocupări a scaunului de patriarh oecumenic de către Philotei I Kokkinos, adică între anii 1353 și 1354⁸⁷. Această situație rezultă dintr-o scrisoare pe care i-a adresat-o Iacint, în anul 1370, patriarhului Philotei I Kokkinos, care ocupa atunci pentru a doua oară scaunul patriarhiei oecumenice. Iacint i-a scris atunci „*se va crede și va părea poate o lăudăroșenie din partea mea faptul că odată am îndemnat pe marele voievod, peste capul mării tale sfinții, la împăcarea și prietenia acesteia (subl. ns.). Și pentru aceasta sufăr și sunt jignit tocmai la bătrânețele mele de către Sfânta biserică a lui Dumnezeu ca un profanator și disprețuitor al acesteia*”⁸⁸.

Din scrisoare rezultă că Iacint îi reamintea patriarhului că-i făcuse servicii odinioară, în vremea primei păstoriri a lui Philoteu I Kokkinos în scaunul

⁸² Cf. Hamilton Hess, *The Early Development of Canon Law and the Council of Serdica, A.D. 343. A landmark in the Early Development of Canon Law*, Oxford University Press, 2002, p. 154-157.

⁸³ *Ibidem*.

⁸⁴ Cf. M. Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. I, ed.cit, p. 181-182.

⁸⁵ Cf. Jean Darrouzès, *Notitiae Episcopatum Ecclesiae Constantinopolitanae*, Institut français d'études byzantines, Paris, 1981, p. 386.

⁸⁶ *Ibidem*.

⁸⁷ A fost patriarh în mai multe rânduri, între 1353-1354; 1364-1376 (Cf. Georges Ostrogorski, *Histoire de l'État Byzantin*, Payot, Paris, 1969, pp. 275-278).

⁸⁸ *Fontes*, IV, ed.cit., p. 206-207.

oecumenic, serviciile pe lângă fostul domn al Țării Românești. Având în vedere că Philoteu I Kokkinos a fost patriarh întâia dată între anii 1353-1354, Iacint nu se putea referi decât la domnul Nicolae Alexandru, pentru că Basarab nu mai trăia în acei ani. Este foarte probabil ca Iacint, venit din decăzutul port Vicina, să fi fost un mesager personal al patriarhului Philoteu I Kokkinos pentru a-l îmbuna pe domnul Țării Românești, care insistase prin multe cereri să-i fie trimis un mitropolit în mod oficial la curtea sa. El avea nevoie de acest mitropolit pentru a i se recunoaște rangul pe plan internațional, pentru a intra în marea familie a celor apropiați de basileul bizantin⁸⁹.

Unii cercetători consideră că explicația acestei scrisori ar consta în reușita lui Iacint de a-l fi readus pe Nicolae Alexandru de la confesiunea catolică, pe care ar fi îmbrățișat-o înainte de luarea tronului, la confesiunea ortodoxă⁹⁰. Nu cred că explicația este plauzibilă. Așa cum rezultă din scrisoarea sinodală de la 1359, lui Nicolae Alexandru nu i se răspunsese anterior la **multiplele** solicitările de a i se recunoaște de jure mutarea mitropolitului de la Vicina în sediul nou din Curtea de Argeș⁹¹. Domnul a fost jignit, deoarece atât el, familia lui, cât și Țara Românească, dobândiseră o pondere deosebită pe plan sud-est european. Ulterior, a recurs la construirea bisericii Domneasca Mare în Curtea de Argeș, pentru a îndeplini și cerința din Sinodul de la Serdica – anume pentru a arăta că are în Curtea de Argeș un sediu pe măsură pentru mitropolit. De altfel, dacă Nicolae Alexandru ar fi fost de confesiune catolică, nu ar fi putut participa, alături de tatăl său, la ctitorirea marii biserici **ortodoxe** domnești cu hramul Sf. Nicolae din Curtea de Argeș (începută după 1340, încheiată cca. 1352).

Argumentul că personajul din scena Deisis care se închină Sfântului Nicolae (zugrăvit în locul în care, de obicei, este Sf. Ioan Botezătorul) ar semnifica schimbarea confesiunii lui Nicolae Alexandru din catolică în ortodoxă

⁸⁹ Cf. Andrei Pippidi, *Tradiția politică bizantină în țările române în secolele XVI-XVIII*, Ed. Academiei, București, 1983, p. 19, 45.

⁹⁰ Cf. Dan Ioan Mureșan, *Philothée I Kokkinos, la Métropole de Hongrovalachie et les „Empereurs de la Terre”*, în *Istorie bisericească, misiune creștină și viață culturală*, vol. II, *Creștinismul românesc și organizarea bisericească în secolele XIII-XIV. Știri și interpretări noi*, Ed. Arhiepiscopiei Dunării de Jos, Galați, 2010, p. 346 și N. 38.

⁹¹ „Preanobilul mare voievod și singur stăpânitor a toată Ungrovlahia, întru sfântul duh fiu preaiubit al smereniei noastre, domnul Alexandru, îndemnat de un gând iubitor de Dumnezeu și dovedind multă dragoste și supunere și ascultare către sfânta biserică a lui Dumnezeu, catolică și apostolică, a cerut nu numai o dată, ci de mai multe ori prin scrisorile sale și s-a rugat de smerenia noastră (subl. ns.) și de dumnezeiescul și sfântul sinod de pe lângă dânsa, ca să fie de acum înainte și în viitor, el și întreaga lui stăpânire și domnie, sub jurisdicția ecleziastică și călăuzirea preasfintei mari biserici a lui Dumnezeu de la noi, și să primească un arhieru care să fie hirotonisit de către smerenia noastră și să facă parte din dumnezeiescul și sfântul sinod, avându-l pe acesta drept păstor legiuit a toată Ungrovlahia, pentru binecuvântarea și îndreptarea duhovnicească a lui și a copiilor lui și a întregii sale domnii (...)” (*Fontes*, vol. IV, ed. cit., p. 198-200)

nu se coroborează cu nimic altceva⁹².

Trebuie însă remarcat că această temă a Sfântului Nicolae, unul dintre protectorii familiei Basarabilor – ulterior a ramurii Drăculeștilor din aceasta – se regăsește și în biserica Mănăstirii Cutlumuz de la Athos. Aceasta a fost construită de domnii români pentru călugării români. De acolo a fost preluată tema, dintr-o biserică ortodoxă athonită și adusă în programul iconografic de la Curtea de Argeș, **după anul 1370**, de succesorul lui Iacint, mitropolitul Hariton⁹³. După terminarea construirii bisericii Domnească Mare (1351-1352 – conform sgrafitului), patriarhul Calist I, târziu, în mai 1359, a răspuns, admitând în fine oficial mutarea de jure a tronului mitropolitan, care era mutat de facto deja din orașul-port Vicina în rezidența principilor Basarabi din Curtea de Argeș⁹⁴.

Din cuvintele gramatei patriarhale rezultă de altfel clar că nu a fost **înființată** o mitropolie în anul 1359, ci a fost **confirmată schimbarea locului** sediului scaunului mitropolitan. Astfel a fost realizată o mutare⁹⁵ a tronului mitropolitan dintr-un oraș în altul, ambele fiind pe teritoriul Țării Românești, stăpânit de domnii români.

Sediul mitropoliei Ungrovlahiei a rămas neîntrerupt în Curtea de Argeș până la 17 august 1517, când s-a decis mutarea lui lângă domn, în noua reședință a țării, orașul Târgoviște. Dar aceasta este o altă problemă.

Pot să conchid că mitropolia Ungrovlahiei datează în realitate din jurul anului 1280. Este evidentă această datare, deoarece mitropolitul Theodoros semna în anii 1285⁹⁶ și 1292⁹⁷ în registrele patriarhiei oecumenice, în calitate de mitropolit al Vicinei. Or, Vicina își extindea autoritatea juridică, eclesiastică și asupra viitoarei Țării Românești, așa cum a arătat patriarhul Athanasios când a

⁹² Cf. Daniel Barbu, *Sur le double nom du prince Nicolas-Alexandre*, în „R.R.H.”, tom XXV, octombrie-decembrie 1986, no. 4, p. 287-300; Idem, *Bizanț contra Bizanț*, Ed. Nemira, 2001, passim. Autorul este un ardent susținător al răspândirii masive a catolicismului între români și mai ales între domnitorii lor. Susține neargumentat că o parte dintre domnii Țării Românești ar fi fost catolici.

⁹³ Cf. P. Ș. Năsturel, *Vers une datation sur prevue des fresques byzantines de Curtea de Argeș*, în *România în Europa medievală (între orientul bizantin și occidentul latin). Studii în onoarea lui Victor Spinei*, Muzeul Brăilei Ed. Istros, Brăila 2008, p. 417-425, aici p. 422-423.

⁹⁴ Cf. *Fontes*, vol. IV, p. 197-201.

⁹⁵ Atât în Praxis-ul Sinodal, cât și în Gramata Patriarhală (scrisoarea patriarhului), s-a folosit expresia „μετεθεθη”, care în traducere românească înseamnă „a fost transferat/mutat” (cf. *Fontes*, IV, ed. cit., p. 196/197, 198/199 pt. Praxis-ul Sinodal și p. 202/203 pentru Gramata patriarhală).

⁹⁶ Al 35-lea din cei 41 de prelați participanți la sinodul ținut în vara anului 1285 pentru condamnarea lui Ioan Bekkos a fost mitropolitul Theodor al Vicinei (cf. Vitalien Laurent, *Les signataires du second concile des Blakhernes (été 1285)*, în „Échos d'Orient”, vol. 26 (1927), no. 146, pp. 129-149, aici p. 145; *Fontes Historiae daco-romanae/Izvoarele istoriei românilor*, (= *Fontes*) vol. IV, *Scriitori și acte bizantine sec. IV-XV*, publ. de H. Mihăescu, R. Lăzărescu, N.-Ș. Tanașoca, T. Teoteoi, Ed. Academiei, București, 1982, p. 190-191.

⁹⁷ Cf. Gheorghe Moisescu, Ștefan Lupșa, Al. Filipescu, *Istoria Bisericii române*, vol. I, Ed. Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 1957, p. 142.

scris că mitropolitul Luca din Vicina, hypertimos al Bisericii Ortodoxe își exercita în 1304-1305 autoritatea ecleziastică și asupra celor care locuiau în preajma Istrului. Pornind de la această scrisoare, Vitalien Laurent a conchis că atunci este prima mențiune documentară a românilor ca unitate etnico-politică. În această situație, se poate conchide că Mitropolia din Vicina își exercită continuu autoritatea asupra viitoarei Țări Românești, ea fiind aceea care târnoșea biserici și hirotonisea preoți și episcopi. Ca atare, se cuvine abandonată teza că aceste taine bisericești ar fi fost efectuate de la Târnovo, unde era o „patriarhie” rebelă față de Constantinopol, ori de la Pecs și de la Ohrida, de asemeni sedii ale unor „patriarhii” rebele. Românii au acceptat numai legătura cu patriarhia oecumenică, reprezentată în spațiul lor de mitropolia de la Vicina. Doar în momentul în care a decăzut cumplit portul Vicina, s-a mutat sediul mitropoliei, inițial de facto, un timp semnificativ, și apoi și de jure în centrul politic al domnilor Basarabi, în Curtea de Argeș, cu biserică dedicată mitropolitului.

Ca atare, pentru Țara Românească vechimea mitropoliei trebuie să fie coborâtă către anul 1280, deci cu circa 70-80 ani mai devreme ca data propusă până în prezent.

1359 - CREATION OR TRANSFER YEAR OF THE ORTHODOX METROPOLITANATE FOR WALLACHIA?

Abstract

Since the 19th century it was said that it was told that the Metropolitanate of Wallachia led by Hiacinth was created in 1359, using the letter of the Synod of the Ecumenical Patriarchate from May 1359 to the Romanian Wallachian Nicolae Alexandru (1352-1364). Documents from the registers of the Ecumenical Patriarchate in Constantinople allows redating of the Metropolitanate.

In 1285, a Theodor or Theodosius bearer of the title and rank of metropolitan of Vicina signed in as a member of the synod of the Ecumenical Patriarchate. A little later, in 1304, Metropolitan Luke of Vicina was mentioned as the hierarch of the Orthodox believers inhabitants of the river Istros (the Danube). Finally, the Valachia leaders, the Basarab family princes asked for a proper hierarch to be appointed to them by the Ecumenical Patriarchate. This new situation caused the translation of the Metropolitan's seat from the fallen Danube port Vicina into the prosperous princely residence at Curtea de Argeș.